

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1986-1987

1 JULI 1987

WETSVOORSTEL

tot invoeging van artikel 438bis
in het Strafwetboek

(Ingediend door de heer L. Michel)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In een democratie zijn betogingen en tegenbetogingen onvermijdelijk. Voor ieder kan ooit de dag komen waarop hij meent op straat gebruik te moeten maken van zijn vrijheid van meningsuiting voor een zaak die hij belangrijk acht.

Een staking is een middel om eisen of protesten kenbaar te maken. Niemand kan stellen dat hij nooit een dergelijk middel zal moeten aanwenden om zich te verzetten tegen een maatregel van zijn werkgever — in de overheids- of de privé-sector — van de regering of van de wetgevende macht.

Wanneer men iemand ervan wil weerhouden iets te doen dat niet opportuun lijkt, is het doelmatiger dat velen tegelijk hun afkeuring laten blijken. Om een stakingsbeweging op gang te houden is posten vaak noodzakelijk, en een respectabel mens kan in bepaalde omstandigheden best van mening zijn dat hij daaraan moet meedoen.

Samenscholingen naar aanleiding van een gebeurtenis of een toespraak zijn op zich niet ongeoorloofd.

Maar hoe gerechtvaardigd zulks op zichzelf ook mag zijn, de betrokkenen zijn niet boven de instellingen verheven, hoewel sommigen onder de invloed van massapsychologie die indruk kunnen krijgen. De individuele vrijheid en inzonderheid de vrijheid om in beginsel te komen en te gaan waar men wil, behoort ongetwijfeld tot het wezen zelf van ons regime, al waarderen wij een en ander soms minder dan de inwoners van tal van landen waar die vrijheid niet gewaarborgd is.

De overtreding van artikel 438bis, zoals die hier is opgevat, hoort thuis in een hoofdstuk van het Strafwetboek dat de persoonlijke vrijheid beschermt.

Chambre des Représentants

SESSION 1986-1987

1er JUILLET 1987

PROPOSITION DE LOI

insérant un article 438bis
dans le Code pénal

(Déposée par M. L. Michel)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les manifestations et contre-manifestations sont inévitables dans la vie d'une démocratie et tout citoyen peut, un jour, avoir à descendre dans la rue pour exercer sa liberté d'expression sur un sujet qui lui paraît important.

Les grèves sont un mode de revendication ou de protestation dont nul ne peut dire qu'il n'estimerait jamais devoir y recourir, contre une mesure de son employeur, public ou privé, du gouvernement ou du législateur.

Pour dissuader quelqu'un de faire une démarche qui ne paraît pas opportune, il est efficace d'être plusieurs à la fois à lui montrer une attitude réprobatrice. Pour entretenir un mouvement de grève, les piquets sont bien souvent nécessaires et un homme respectable peut donc fort bien juger, dans certaines circonstances, que sa place est parmi eux.

Les attroupements suscités par un événement ou par un orateur n'ont en soi rien d'illicite.

Mais, si justifiés que puissent être ces comportements en eux-mêmes, ils ne placent pas ceux qui s'y livrent au-dessus des institutions, quoiqu'un certain nombre d'entre eux puissent avoir l'impression du contraire, par un effet de psychologie des groupes. La liberté individuelle, et notamment la liberté de principe d'aller et venir, est sans conteste une des institutions essentielles de notre régime, même si sa valeur est parfois moins sensible à ses bénéficiaires qu'aux habitants de nombreux pays où cette liberté n'est nullement garantie.

L'infraction à l'article 438bis, telle qu'elle est conçue ici, se situe dans un chapitre du Code pénal qui protège la liberté individuelle.

De woorden «zonder een bevel van het gestelde gezag en buiten de gevallen waarin de wet het toelaat» zijn letterlijk overgenomen uit de teksten waartussen artikel 438bis wordt ingevoegd. Die teksten en het nieuwe artikel maken deel uit van het hoofdstuk «Aanslag op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid van de woning, gepleegd door bijzondere personen». Voor de door dit hoofdstuk beschermde waarden bestaat meer eerbied dan voor de waarde die men kan omschrijven als «vrijheid van arbeid». Daarom wordt in de tekst uitdrukkelijk melding gemaakt van de vrijheid «van komen en gaan».

Aangezien geweld en ernstige bedreiging door andere bepalingen van het Strafwetboek worden bestraft, hoeven ze hier niet in aanmerking te komen. Ook lijkt het niet geraten om van bedreigingen die niet als dusdanig strafbaar zijn, wettelijk verzwarende omstandigheden van dit nieuwe misdrijf — het opzettelijk versperren van de doorgang — te maken. Men vergete niet dat de rechter bevoegd is om de ernst van het misdrijf te beoordelen. Bovendien kunnen bedreigingen, naast andere aanwijzingen, een rol spelen wanneer het bewijs van de bedoeling om de doorgang door een materiële hindernis te belemmeren, moet worden geleverd. Dat bewijs is vereist om het bestaan van het misdrijf aan te tonen.

In een gevangenisstraf voorzien lijkt niet raadzaam, omdat men het thans erover eens is dat korte gevangenisstraffen vaak meer kwaad dan goed doen.

Onderhavig voorstel werd reeds tijdens de vorige zitting in beide Kamers ingediend (Stuk Kamer n° 656/1, 1982-1983). Het blijft even actueel en behoort uitvoering te worden besproken.

WETSVOORSTEL

Enig artikel

In het Strafwetboek wordt een artikel 438bis ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 438bis. — Zij die zonder een bevel van het gestelde gezag en buiten de gevallen waarin de wet het toelaat aan een persoon de doorgang beletten in een plaats waar die persoon het recht van komen en gaan heeft, met het opzet de doorgang te beletten terwijl die persoon zijn bedoeling duidelijk kenbaar heeft gemaakt, worden gestraft met geldboete van zesentwintig frank tot tweehonderd frank.

Indien de dader bij het in het vorige lid bedoelde opzettelijk versperren van de doorgang vergezeld is van een of meer personen, wordt het maximumbedrag van de geldboete op vijfhonderd frank gebracht.

Indien in de in het vorige lid bedoelde omstandigheid een of meer leden van de groep kennelijk gewapend zijn, wordt het maximumbedrag van de geldboete op duizend frank gebracht.»

26 juni 1987.

Les mots «sans ordre des autorités constituées et hors les cas où la loi le permet» sont textuellement repris des textes voisins de cet article 438bis. Ces textes, ainsi que le dit l'article, prennent place dans le chapitre des «attentats à la liberté individuelle et à l'inviolabilité du domicile commis par des particuliers». Les valeurs protégées par ce chapitre sont l'objet d'un respect plus général que la valeur qu'on peut définir comme étant la liberté du travail; c'est pourquoi le texte mentionne la liberté «d'aller et venir».

Les violences et les menaces graves étant punies par d'autres dispositions du Code pénal, il n'est pas nécessaire de les viser ici. Quant aux menaces qui ne sont pas punissables en soi, il ne serait pas indiqué non plus d'en faire des circonstances aggravantes légales de ce délit nouveau d'obstruction intentionnelle. Il ne faut pas perdre de vue que le juge a un pouvoir d'appréciation de la gravité de l'infraction. De plus, les menaces peuvent, ainsi que d'autres indices, aider à faire la preuve de l'intention d'opposer un obstacle matériel au passage; or, cette preuve est requise pour que le délit soit établi.

Il n'a pas paru indiqué de prévoir une peine d'emprisonnement, car on s'accorde aujourd'hui à reconnaître que les courtes peines de prison sont souvent plus nuisibles qu'utiles.

La présente proposition a déjà été déposée devant les deux Chambres sous la précédente législature (Doc. Chambre n° 656/1, 1982-1983). Elle reste toujours d'actualité et mérite de faire l'objet d'un large débat.

L. MICHEL

PROPOSITION DE LOI

Article unique

Un article 438bis, rédigé comme suit, est inséré dans le Code pénal:

«Art. 438bis. — Seront punis d'une amende de vingt-six francs à deux cents francs, ceux qui auront, sans ordre des autorités constituées et hors les cas où la loi le permet, fait obstruction au passage d'une autre personne en un lieu où celle-ci avait le droit d'aller et venir, avec l'intention de l'empêcher de passer alors qu'elle en manifestait le désir.

Si l'obstruction intentionnelle, visée à l'alinéa précédent, se commet alors que l'auteur est accompagné d'une ou plusieurs personnes, le maximum de l'amende est porté à cinq cents francs.

Si, dans la circonstance visée à l'alinéa précédent, un ou plusieurs membres du groupe sont visiblement armés, le maximum de l'amende est porté à mille francs.»

26 juin 1987.

L. MICHEL